

آموزش هیپنوتیزم

سید قاسم محدثی^(۱)

آیا آموزش صحیح هیپنوز و هیپنوز درمانی لازم است؟ اگر هست چگونه و چطور؟ بدون شک آگاهی از حالت خواب‌آواره یا هیپنوز و هیپنوز درمانی در کشور ما برای روانپزشکان، روانشناسان و پزشکان عمومی و مدیران سایر حرف لازم است. و همه باید راه صحیح استفاده از این پدیده روانی را که خداوند در جانداران آفریده بیاموزند و از نعمات آن برخوردار شوند. هیپنوز از ابتدای خلقت بشر با وی بوده است. بعدها دانشمندان به اصول آن پی برده، مسمر آن را مغناطیس حیوانی و جیمز برید آن را هیپنوز نامید و در ایران با عناوین مانیتیزم - خواب مغناطیسی، هیپنوتیزم و حالت خواب‌آواره یاد می‌نمایند.

در کشورهای دیگر از جمله انگلیس، آمریکا، کانادا، استرالیا و هند انجمن‌های مستقلی بنیاد گردیده که از این روش درمانی حمایت نموده و قوانینی جهت کاربرد آن وضع نموده‌اند. در ایران نیز از سال ۱۳۶۵ به همت معاونت محترم رئیس جمهور جناب آقای دکتر منافی که ریاست سازمان نظام پزشکی را نیز عهده‌دار بودند کلاسهای آموزشی ترتیب داده شد که منجر به تأسیس انجمن هیپنوتیزم ایران گردید. تا کار تدریس، تدوین قوانین و چگونگی درمان با هیپنوز را پیگیری نماید. در این راستا کلاسهای متعدد، در دوره‌های مقدماتی و کوتاه مدت در نظام پزشکی برگزار گردید. تعدادی از پزشکان و متخصصین فن آموزش لازم را طی نمودند. در شهر مشهد نیز دوره‌ای طی هشت جلسه یک روزه در سال ۱۳۷۲ برگزار گردید.

انجمن هیپنوتیزم آمریکا یک دوره ۱۴۴ ساعته آموزش هیپنوتیزم را که جنبه‌های عملی و علمی و تحقیقی این علم را در بر می‌گیرد جهت ارائه به علاقمندان پزشک، روانپزشک، روانشناس و سایر رشته‌های مربوط به پزشکی پیشنهاد نموده است.

نویسنده این گزارش طی دوره آموزشی که در هندوستان دیده است در کارگاههای آموزشی شرکت و با توجه به مطالبی که در کلاسهای معتبر آموزشی هیپنوتیزم و هیپنوز درمانی مطالعه نموده است، برنامه ذیل را جهت آموزش به مدت ۴ ماه به صورت کلاسهای آخر هفته و در

۱ - سید قاسم محدثی، روانپزشک، عضو انجمن هیپنوتیزم ایران و انجمن یوگا درمانی هند.

۱۷ جلسه پیشنهاد می‌نماید که علاقمندان با طی نمودن این دوره آموزشی می‌توانند به اخذ دیپلم هیپنوز درمانی مفتخر گردند. بدیهی است که گواهینامه استفاده از هیپنوز درمانی فقط باید منحصر به کسانی باشد که توانایی درمان بیماران را به طریق غیر از هیپنوز نیز دارا باشند و این امر مستلزم این است که دروس ذیل فقط به دانشجویان گروه پزشکی و پیراپزشکی داده شود. فراگیری هیپنوز مانند جراحی است و فقط با خواندن کتاب میسر نمی‌شود و مهارت آن فقط از طریق تمرین نزد استادان خبره و کاربرد مداوم حاصل می‌شود زیرا آنچه را که تجربه به ما می‌آموزد، هیچ استادی قادر به آموزش آن نیست.

یک برنامه غنی آموزش هیپنوتیزم باید شامل موارد ذیل باشد: هر جلسه باید طی یک روز کامل همزمان با یک کارگاه آموزشی و فعالیت مستقیم دانشجویان باشد. هدف این گونه آموزشها تربیت نیروی فعال، متخصص و کاملاً آگاه به جوانب هیپنوتیزم است.

درس اول: تاریخچه هیپنوتیزم- سرنوشت هیپنوز از مسمر تا محققین حاضر در «دانشگاه هاروارد». توجه به اهمیت و کار محققین گذشته و حال در زمینه هیپنوز.

درس دوم: بررسی اجمالی آناتومی مغز. فیزیولوژی اعصاب، رفلکسها و حواس پنجگانه. راههای انتقال حواس، بررسی رفتار، انگیزه، اراده، شخصیت، ساختار روانی انسان و ظرفیتهای روانی و جسمی انسان. بررسی اصطلاحات و عبارات رایج در هیپنوز و هیپنوتراپی.

درس سوم: حقایقی درباره هیپنوتیزم- باورها و ناباورها. به صورت بحث و مجادله. ویژگیهای هیپنوزکننده و هیپنوز شونده. ساعات و اوقات مناسب برای هیپنوز، مقایسه خواب طبیعی و هیپنوز.

درس چهارم: تلقین و تلقین پذیری - تعاریف تلقین، قوانین مربوط به تلقین، تستهای تلقین پذیری. بررسی جدول ویوس و هوسباند، جدول لی کرون و بردو، تستهای تلقین پذیری گروه هاروارد GHSS. H. فرمهای C و B و A برای بزرگسالان و اطفال.

درس پنجم: شرایط لازم برای هیپنوز کردن، گرفتن شرح حال، ایجاد رابطه Rapport، بررسی فرمول گینوز و روش TEAM^(۱) آراوز، معرفی پاندول شاورل، تمرینهای لازم برای هیپنوتیزور.

درس ششم: چگونگی هیپنوز نمودن - شرح طرق مختلف القاء هیپنوز، ارائه فیلم. بررسی ضمنی پدیده‌های هیپنوز.

درس هفتم: بررسی علل عدم توفیق در هیپنوز: هیپنوز نمودن افراد مقاوم، روشهای

میلتون، اریکسون و دیگران، مخاطرات احتمالی در هیپنوتیزم.

درس هشتم: اتو هیپنوتیزم یا خودهیپنوتیزم - معرفی شیوه‌های آرام‌سازی شولتز
جاکوبسون روش یوگا، T.M. و روش‌های خودهیپنوتیزم به طریق اعمال نفوذ تلقین
پس هیپنوتیزمی.

درس نهم: تئوری‌های هیپنوتیزم - بررسی ماهیت خلسه هیپنوتیزم، علائم و نشانه‌های
هیپنوتیزم. ارائه تئوری‌های فیزیکی، فیزیولوژیکی، روانی، پاتولوژیک و مدل
پسیکوفیزیولوژیک. بحث و تجدید نظر و نگاهی مجدد به تاریخچه هیپنوتیزم. فروید، هیپنوز و
روانکاوی.

درس دهم: روش‌های عمیق نمودن خلسه - تعیین عمق خلسه، شرح حال و بسط روش‌های
عمیق نمودن خلسه در کودکان و بزرگسالان. تصورات هدایت شده^(۱).

درس یازدهم: چگونگی اختتام خلسه - اقدامات لازم قبل از بیدار نمودن مورد از حالت
خواب‌واره، امیل کونه و تلقین همه جانبه او «شما از هر حیث و از هر جهت روز به روز بهتر و خوبتر
می شوید». تقویت ایگو.

درس دوازدهم: تلقینات پس هیپنوتیزمی - روان‌شناسی هیپنوتیزم - چگونگی اثر تلقین.
درس سیزدهم: کاربرد هیپنوتیزم در پزشکی، روانپزشکی، دندانپزشکی و سایر علوم.
هیپنوز تأثیری و نمایشی.

درس چهاردهم: روان‌درمانی‌های رایج - هیپنوز درمانی، هیپنوز آنالیز و کاربرد هیپنوز در
روانپزشکی.

درس پانزدهم: بی‌حسی هیپنوتیزمی^(۲) - تعاریف درد، راه‌های احساس درد،
(پاتوفیزیولوژی درد). نمایش فیلم در بی‌حسی با هیپنوز، مقایسه بی‌حسی هیپنوتیزمی،
بی‌حسی با طب سوزنی، و بی‌حوشی دارویی.

درس شانزدهم: بررسی تحقیقات در هیپنوتیزم - ارائه مقاله، روش‌های تحقیق، خلاصه
مطالب و سمینار در هیپنوز و هیپنوز درمانی به وسیله اساتید و علاقمندان.

درس هفدهم: اصول اخلاقی و قانونی در هیپنوتیزم^(۳) - ارائه موارد قانونی هیپنوز. ارتباط
هیپنوز با E.S.P.، ماوراءالطبیعه، احضار روح و پدیده‌های Reincarnation و
Revivfication، رجعت سنی، هیپنوز و مفاهیم اسلامی، هیپنوز در حیوانات و جامدات و

پسیکوکاینیتیک^(۱).

دروس چهاردهم تا هفدهم شامل مباحث اختصاصی بوده و با توجه به زمینه‌های تخصصی دانشجویان و علاقمندان تدریس شکل خاص خود را می‌گیرد.

جلسه آخر: امتحانات - هیئت ممتحن شامل سه نفر از حداقل پنج استاد آموزش دهنده می‌باشد که شامل روانپزشک، روانشناس و یک پزشک متخصص دیگر می‌باشد. امتحانات در دو قسمت تئوری و عملی برگزار می‌گردد. دروس تئوری به صورت یک امتحان تستی و تشریحی که شامل یک ورقه ۲ ساعته می‌باشد که حداکثر ۱۰۰ نمره دارد و حداقل نمره قبولی ۶۰ می‌باشد. دروس عملی و شفاهی در یک آزمون ۶۰ تا ۹۰ دقیقه‌ای برگزار می‌گردند که متقاضی پس از پاسخ به سئوالات شفاهی یک یا دو مورد را عملاً هیپنوز می‌نماید و به سئوالات ممتحن پاسخ می‌دهد. ۷۵ نمره به وسیله ممتحن و ۲۵ نمره توسط مدرسین در حین آموزش و کار با توجه به علاقه دانشجو داده می‌شود. نمره قبولی آزمون شفاهی و عملی نیز ۶۰ می‌باشد. عدم قبولی در امتحان منجر به تجدید دوره می‌گردد.

دانشگاههای کشور در صورت توافق می‌توانند دروس فوق را به صورت ۶ واحد درسی در یک ترم (۴ واحد تئوری و ۴ واحد عملی) تدریس نمایند. در صورت آموزش پاره وقت، دروس فوق می‌توانند در هفته‌های آخر یک ترم تحصیلی گنجانیده شوند و در پایان دوره امتحان برگزار گردد. حداقل پذیرش دانشجو بیست نفر و حداکثر چهار نفر می‌باشد و هر دانشجو باید در طی دوره دو سوژه را جهت هیپنوز نمودن به محل آموزش به عنوان کار کارگاهی معرفی نماید. تعرفه خدمات آموزشی مانند آنچه در دانشگاههای آزاد کشور معمول است محاسبه می‌گردد. علاقمندان می‌توانند مکاتبات خود را به آدرس انجمن در مشهد ارسال فرمایند.

منابع و مأخذ جهت تدریس

1) How to Hypnotise. by Melvin Powers. 1sted 1983

ترجمه فارسی موجود است.

2) The Theory and Practice of Hypnotism. by William J Ousby, 1sted 1967

این کتاب تحت عنوان الفبای هیپنوتیزم در ایران ترجمه شده است.

- 3) David Waxman, hypnosis, a Guide for Patient & Practitioners 1sted 1981.
- 4) Medical & Dental Hypnosis, by John Hartland 2nded 1971
به صورت خلاصه توسط آقای دکتر جمالیان ترجمه شده است.
- 5) Hand book of Hypnosis for Professional. by Dr. Roy Udolf 1sted 1981.
- 6) Clinical Hypnosis, principles and applications by Harold B. Crasilneck and James A. Hall, 2nded 1985 Civune & Stratto Inc USA

درس اول

بررسی تاریخ هیپنوتیزم

به حقیقت تاریخ هیپنوتیزم از ابتدای خلقت بشر است. پدیده هیپنوز جزئی از روان انسان است و هر فرد به طور طبیعی قبل از بخواب رفتن و قبل از بیداری کامل و هوشیاری وارد مرحله‌ای از خلسه هیپنوتیزمی می‌گردد، و این حالت تغییر یافته هوشیاری روزانه بارها تکرار می‌گردد.

خلسه هیپنوتیزمی از دیرباز در تمدن‌های باستانی مصریان، آریایی‌ها، یونانیان موضوعی شناخته شده بوده و جهت درمان و شفای بیماران از معابدی به نام معابد خواب در کلیساها و در آتشکده‌ها به هنگام گردهم‌آیی‌های مذهبی به صورت انفرادی یا گروهی استفاده می‌شده است و اکنون نیز از قدرت خلسه هیپنوز به عنوان درمان و پیشگیری در بسیاری از امراض استفاده می‌گردد.

در اینکه چگونه و در چه عصری از هیپنوز به طور رایج استفاده می‌گردیده سوابق مشخص و دقیقی تا دو قرن پیش وجود ندارد. پدیده مغناطیس حیوانی مغز و روان برای بقراط (۳۷۰-۴۶۰ ق.م.) پدر طب شناخته شده بود. پاراسلسوس^(۱)، اسحاق نیوتن و سایر دانشمندان و فلاسفه دیگر نیز به حقیقت مغناطیس حیوانی که بعداً مسمر آن را به وضوح بیان نمود واقف بودند. در قرن هیجدهم پزشکی اتریشی به نام آنتون فرانز مسمر^(۲) (۱۸۱۵-۱۷۳۴) که او را به عنوان پدر هیپنوتیزم می‌شناسیم تحت نفوذ افکار پاراسلسوس (۱۵۴۱-۱۴۹۳) و فون هلمونت (۱۶۴۴-۱۵۷۷) که معتقد بودند بدن انسان از نیروی مغناطیس کیهانی و نفوذ ستارگان و مایع مغناطیسی حیوانی تأثیر می‌پذیرد، قرار گرفت و همین افکار باعث شد که مغز جستجوگر مسمر، بر روشهای درمانی غیرمادی^(۳) متمرکز گردد. تا آنجا که تز دکترای خود را در سال ۱۷۶۵ در دانشگاه وین تحت عنوان «اثر ستارگان و نیروهای کیهانی در جسم انسان» ارائه داد و با موفقیت از مغناطیس درمانی^(۴) استفاده می‌نمود. چندی بعد متوجه شد که نه تنها نیروهای کیهانی در بدن انسان تأثیر می‌گذارند، بلکه در بدن انسان هم نیروی مغناطیسی وجود دارد که در ایجاد و

1 - Paracelsus

2 - Anton Franz Mesmer

3 - Non Organic

4 - Magnetotherapy

درمان بیماری‌ها مؤثر می‌باشد. این مطالعات و تجربه‌ها منجر به تئوری مغناطیس حیوانی^(۱) گردید. مسمر با ایجاد حرکات و مانورهایی که به پاس^(۲) مشهور است، در بدن بیماران با ایجاد نوعی خلسه که به بحران یا کریز^(۳) مشهور بود تعدیل انرژی مغناطیسی می‌نمود و آنطور که باربر^(۴) بیان می‌کند روش مسمر بیشتر روش غیر کلامی بوده است.

شهرت مسمر و درمان‌های او از وین به پاریس و انگلستان و سایر کشورهای اروپایی توسعه پیدا کرد و در سال ۱۷۸۴ کمیته‌ای از طرف آکادمی علوم فرانسه مأمور تحقیق در شیوه مسمر گردید و این کمیته بیان نمود که درمان‌های حاصله مربوط به مغناطیس نیست بلکه به تصورات و اعتقادات بیماران مربوط می‌گردد. اگرچه نتیجه تحقیقات کمیته علمی باعث افت شهرت مسمر گردید ولی چون کار مسمر با واقعیت همراه بود، کار او پس از مرگش در سوئیس در سال ۱۸۱۵ به وسیله همکارانش ادامه یافت.

یکی از شاگردان مسمر به نام مارکوئیس پوبیسکو دریافت که در صحبت با بیمار و القاء آرامش حالتی مانند سوسنامبولیسم ایجاد می‌گردد. این حالت را خوابواره نامید که در آن می‌شود با بیمار صحبت کرد و او را هدایت نمود.

آقای جان الیوتسون^(۵) جراح مشهور انگلیسی از روش مسمر جهت رفع درد و ایجاد بی‌حسی در بیماران خود برای انجام جراحی استفاده نمود و اولین ژورنال هیپنوز را که زیویست^(۶) نام داشت در سال ۱۸۴۳ پایه‌ریزی نمود. دکتر جیمز اسدایل (۱۸۵۹-۱۸۰۸) جراح اسکاتلندی تحت تأثیر کارهای الیوتسون در کلکته هندوستان و در کلینیک جراحی خود پیش از سیصد جراحی عمده را تحت بی‌حسی هیپنوتیزمی با موفقیت انجام داد. پیدایش گاز اکسید نیتروژن (N₂O) در سال ۱۸۴۴ و دو سال بعد اتر (۱۸۴۶) و بعدها کلروفورم و کاربرد آنها در بیهوشی از رونق هیپنوز در ایجاد بی‌حسی کاستند.

واژه هیپنوتیزم از کلمه‌ای یونانی Hypnos که به معنای خواب است مشتق گردیده و در سال ۱۸۴۰ به توسط پزشکی اسکاتلندی به نام جیمز برید^(۷) معرفی شد. او در ابتدا با دیدی ناپاورانه به هیپنوز می‌نگریست. در یکی از نمایشهای مسمریزمی به واقعیت این پدیده پی برد و اصل کلمه هیپنوز را به دلیل اینکه مسمریزم حالتی شبیه خواب بود جانشین کلمه مسمریزم نمود. ابتدا کلمه خواب عصبی (Nervous Sleep) را بیان نمود و سپس کلمه هیپنوتیزم را به

1 - Animal Magnetism

2 - Pass

3 - Crisis

4 - Barber 1978

5 - John Elliotson

6 - Zoist

7 - James Braid (1795-1860)

جای مسمریزم به کار برد. روش القاء هیپنوز وی که به بریدیس (۱) مشهور است با تمرکز چشم و تثبیت نگاه و خسته نمودن ماهیچه‌های چشمی است، که باعث تغییر در دامنه هوشیاری و توجه می‌گردد. او کلمه مونوایدیسم (۲) را نیز مترادف با هیپنوتیزم به کار برد.

واژه خواب آشکار (۳) در سال ۱۸۱۳ توسط شخصی پر تعالی تبار به نام آبه کاستودیو دی فاریا (۴) که در ایالت گواوی هندوستان متولد شده بود به جای کلمه هیپنوز پیشنهاد شد. او در القای خلسه از اهمیت و نقش تلقین و رابطه خوب بین سوژه و هیپنوتیزور استفاده می‌نمود.

دکتر آمیریوز بیولت و هیپویت برنهایم (۱۸۴۰-۱۹۱۹) که مشترکاً ۱۲۰۰۰ بیمار را به روش هیپنوتیزم معالجه کردند و بر این اعتقاد بودند که هیپنوز نه تنها در بیماران هیستریک بلکه در افراد سالم هم به وسیله تلقین ایجاد می‌گردد و مکتب نانسی (۵) را در پاریس ایجاد نمودند. در سال ۱۸۸۴ کتابی به نام De-La-Suggestion توسط دکتر برنهایم نوشته شد. او معتقد بود که هیپنوز حالتی روانشناختی است که با افزایش تلقین پذیری همراه است.

دکتر شارکو (۶) (۱۸۹۳-۱۹۲۵) نورولوژیست مشهور قرن نوزدهم و بنیانگذار مکتب سالیپتیه در پاریس معتقد بود که تمام علائم هیستری را با هیپنوز هم می‌شود ایجاد نمود و هم از بین برد. و نیز بر این اعتقاد بود که خلسه هیپنوز یک حالت نورولوژیک است در حالی که برنهایم معتقد بود یک حالت فیز بولوژیک و طبیعی است.

دکتر پیر ژانه (۷) یکی از شاگردان شارکو که از متخصصین بنام نورولوژی معتقد بود که حالت هیپنوز یک حالت تجزیه‌ای است که آگاهی از ناخودآگاهی منفک می‌گردد. در کتاب مشهورش به نام «درمانهای روانی» (۸) درباره هیپنوز و هیستری مطالب بسیاری نوشته است. همزمان با کارهای پیر ژانه آقای مارتون پرینس در آمریکا افکار ژانه را در زمینه هیپنوز توسعه داد.

سیگموند فروید (۹) (۱۸۵۶-۱۹۳۹) بنیانگذار مکتب روانکاوای آنطور که در کتاب «مقدمه‌ای بر روانکاوای» بیان می‌کند، از سال ۱۸۸۹ در نانسی با برنهایم مشغول هیپنوتراپی بوده‌اند و بعدها بنا به دلایلی از جمله اینکه هیپنوز نمودن همه افراد میسر نمی‌باشد یا هیپنوز وقت‌گیر است و یا در مقایسه با روانکاوای از عمق درمانی خوبی برخوردار نیست، مکتب روانکاوای را بنیان نهاد. بعضی نیز معتقدند که فروید در هیپنوتراپی موفقیت چندانی نداشته است و در پی

1 - Braidism

2 - Monoideism

3 - Lucid Sleep

4 - Abbe Custodio di Faria

5 - Nancy

6 - Jean Charcot

7 - Pierre Janet

8 - Psychological Healing

9 - Sigmund Freud

آن بوده که شیوه راحت‌تری را جانشین هیپنوز و هیپنوتالیز نماید. به عبارت دیگر، مادر روانکاو، هیپنوز درمانی می‌باشد. فروید در سال ۱۸۹۶ پسیکوآنالیز یا روانکاو را معرفی کرد. در حالی که در سال ۱۸۸۷ با هیپنوز آشنا گردید و مدت ده سال تحقیقات و کار خود را با هیپنوتیزم انجام داد.

از قرن هیجدهم تا به حال تحقیقات مفصلی توسط پزشکان و دانشمندان در زمینه هیپنوتیزم انجام شده است. در حقیقت تاریخ هیپنوتیزم دارای فراز و نشیب‌هایی بوده و پس از جنگ جهانی دوم کاربرد آن رونق تازه‌ای به خود گرفته است. امروزه در اکثر نقاط جهان هیپنوز و هیپنوز درمانی یکی از روشهای رایج درمانی می‌باشد.

در سال ۱۹۵۵ جامعه پزشکی انگلستان هیپنوتیزم را یک روش قانونی در درمان بیماریهای جسمی و روانی تشخیص داده و در سال ۱۹۵۸ جامعه پزشکی آمریکانیز هیپنوز را به رسمیت شناخته است. انجمن‌های رسمی در اکثر کشورها تشکیل شده است که به امر تحقیق، آموزش و کاربرد هیپنوز می‌پردازند. در سال ۱۹۶۹ انجمن پاراپسیکولوژی یا فراروانشناسی نیز در آمریکا ثبت و به رسمیت شناخته شد. در دانشگاه‌ها و مراکز محققین در زمینه هیپنوز درمانی و هیپنوز تجربی تحقیقات فراوانی انجام می‌دهند که آقایان میلتون اریکسون و سایرین از پرچمداران این تحقیقات‌اند.

در کشور ما ایران هم در دوم بهمن سال ۱۳۶۹ ه.ش. انجمن هیپنوتیزم ایران تشکیل گردیده است که دفتر مرکزی آن فعلاً در تهران و در سایر استانها نیز دارای شعبی می‌باشد.

از آنجا که هیپنوتیزم یک حقیقت و روش طبیعی است، که به وسیله آن بسیاری از رفتارهای ما قابل کنترل و تعدیل‌اند و از طرفی تمایل درمانگران به روشهای درمانی غیرتهاجمی^(۱) معطوف گردیده است لذا هیپنوز تدریجاً جایگاه حقیقی خود را پیدا خواهد کرد و طالبان حقیقت از راز و رمز هیپنوتیزم پرده‌گشایی خواهند نمود و آن را از هاله‌های مرموز و آغشته به خرافات و موهومات پاک نموده و نویسندگان معتقد است که آینده هیپنوتیزم بسیار روشن و در قرن بیست و یکم از این علم به وسعت بیشتری استفاده خواهد شد.

آدرس انجمنهای هیپنوتیزم سایر کشورها با مکاتبه به آدرس ذیل از طریق نویسندگان قابل ارسال برای خوانندگان می‌باشد.

انجمن هیپنوتیزم ایران (نماینده) - مشهد، بلوار سازمان آب، درمانگاه المظهر،
صندوق پستی ۹۱۷۷۵-۱۷۱۶